

Suriye Rejiminin Değişen YPG/PKK Tutumu ve Muhtemel Senaryolar

“
Suriye rejimi örgütle ekonomik, askeri ve siyasi konularda masaya oturmaktan çekinmemiş, iç savaş boyunca devam eden bu birliktelik, 16 Eylül 2019'da Suriye rejiminin Birleşmiş Milletlere (BM) yazdığı mektupla birlikte büyük bir krize dönüşmüştür.”

Hamza Haşıl

Araştırma Asistanı, ORSAM

Suriye'de iç karışıklıkların başlamasıyla birlikte Beşar Esad rejimi, ötekileştirdiği topluluklar karşısında varlık mücadelesi vermeye başlamıştır. Bu mücadelenin temel hedefi muhalifler olmakla birlikte, rejimin terör örgütü Irak Şam İslam Devleti'ne (İŞİD) karşı mücadele verdiği birkaç kez ileri sürülmüştür. Suriye'nin toprak bütünlüğünü koruma vur-

gusu yaparak federalleşmeye karşı olduğunu belirten rejim, Suriye'nin kuzeydoğusunu ABD desteği ile kontrol eden terör örgütü YPG/PKK'ya karşı herhangi bir eylemde bulunmamıştır. Fakat YPG/PKK sürekli olarak özerklik istediğini ifade etmiş olmasına rağmen, Suriye rejimi örgütle ekonomik, askeri ve siyasi konularda masaya oturmaktan çekinmemiştir. İç savaş boyunca devam eden bu birliktelik, 16 Eylül 2019'da Suriye rejiminin Birleşmiş Milletlere (BM) yazdığı mektupla birlikte büyük bir krize dönüşmüştür. Mektupta YPG/PKK'nın çatı yapılanması olan SDG ayrılıkçı terör örgütü olarak nitelendirilmiş ve söz konusu örgütün Suriye halkının insanlık haklarını ihlal ettiği ve batılı

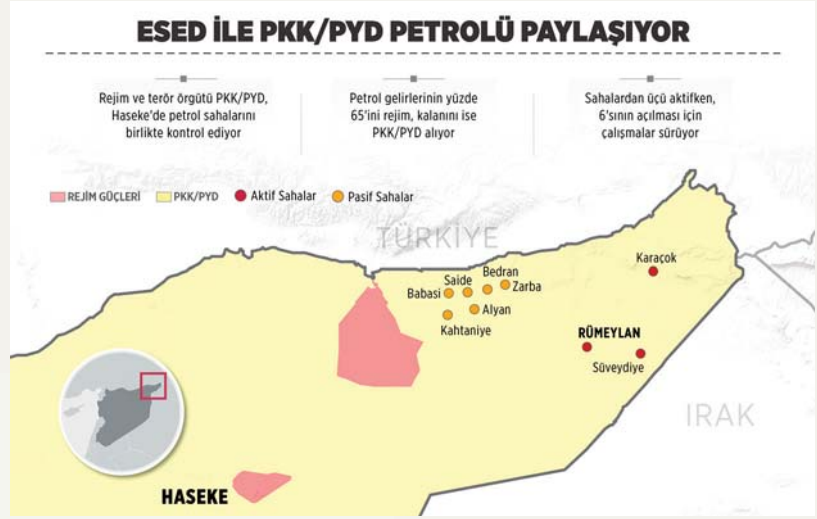
ülkelerle birlikte Suriye halkına karşı hareket ettiği ifade edilmiştir. Rejimin birçok alanda işbirliği yaptığı YPG/PKK'ya karşı tutumunu neden değiştirdiği, yanıtı aranan sorulardan biri olarak öne çıkmaktadır.

Suriye rejimi, iç savaş başladığında jeopolitik açıdan önemli bölgeleri elinde tutmaya çalışmıştır. Bu bağlamda rejimin ilk hedefi, ülkenin başkenti olan Şam ve diğer büyük şehri olan Halep'i kontrol altına almak olmuştur. Rusya'nın desteği ile hedefine ulaşan rejim, bu bölgelerde kalıcı olabilmesi için sürdürülebilir kaynaklar gerektiğinin bilincinde olmuştur. Fakat petrol, hidroelektrik enerji ve ekilebilir araziler gibi gelir getiren kaynakların çoğunluğunun Suriye'nin kuzeydoğusunu kontrol eden YPG/PKK'nın elinde olduğu bilinmektedir. Bu anlamda YPG/PKK, yüzölçümü açısından yalnızca ülkenin üçte birini kontrol etmektedir. Fakat Suriye sınırları içerisindeki enerji kaynaklarının yaklaşık dörtte üçünü bu bölgede olup, YPG/PKK'nin denetimindedir. Özellikle güney sınırlarında rejim ve YPG/PKK arasında zaman zaman çatışmaların

meydana geldiği Deyr ez-Zor bölgesinin örgütün elinde olması, rejimi ciddi bir enerji krizine sürüklemiştir. Bunun yanı sıra Rakka ve Haseke gibi enerji üretim potansiyeli yüksek diğer bölgeler de örgütün kontrolindedir. Bu koşullar, rejimi YPG/PKK ile anlaşma yoluna gitmeye iten başlıca nedenler arasında yer almaktadır.

Suriye rejimi ve YPG/PKK ilk olarak Haseke'den çıkan petrolü paylaşmaya, daha sonra Deyr ez-Zor'daki en büyük petrol yatağı olan el-Ömer'den çıkan petrolü takas etme kararı almıştır. İki taraf arasında enerji alanında yapılan son anlaşma Mayıs 2019'da gerçekleşmiştir. Anlaşmaya göre rejim, Deyr ez-Zor'daki Tanak petrol sahasından çıkartılan petrolün bir varilini 41 dolara satın alması kararlaştırılmıştır. Ayrıca rejimin enerji ihtiyacını karşılamak için daha önce IŞİD ile benzer bir anlaşma yaptığı belirtilmiştir. Dolayısıyla, Suriye rejiminin bu bağlamda

enerji krizini aşabilmek için Suriye'deki devlet dışı aktörlerle (DDA) işbirliği yapmaktan çekinmediği görülmektedir.

Sürdürülebilir bir savaş ekonomisine sahip olmak isteyen Suriye rejimi, bu hedefine İran'dan gelen petrol gemileri ile ulaşamayacağını bilincindedir çünkü İran'ın mevcut ekonomik sıkıntıları ve ambargoları nedeniyle bu ticaret gerçekleşmemektedir. Dolayısıyla rejim, aralarındaki fikir ayrılıklarına ve anlaşmazlıklara rağmen YPG/PKK ile işbirliğine açık bir tutum benimsemiştir.

Diğer yandan, YPG/PKK petrol sahalarını kontrol etmektedir ancak elde edilen ham petrolü işleyebilecek büyük rafinerilere sahip değildir. YPG/PKK kontrolündeki bölgeden elde edilen ham petrol, rejimin kontrolü altındaki Banyas ve Humus rafinerilerinde işlenerek ticari açıdan kullanılabilir hale getirilmiş, bu ticaretten en az Suriye rejimi kadar terör örgütü YPG/PKK de faydalanmıştır. Bu işbirliği karşısında YPG/PKK'yi kontrol altında tutan ABD, Suriye rejimine karşı tutumunu sorgulayacak hale gelmiştir. ABD, bu ticareti engelleyebilecek olmasına rağmen herhangi bir adım atmamıştır. Dahası, ABD Başkanı Donald Trump'ın YPG/PKK ve İran arasındaki petrol ticaretini açıkça eleştirirken rejim ile YPG/PKK arasındaki enerji ticaretine değinmemesi dikkat çekmiştir. ABD'nin rejime karşı Esad'ın olmayacağı bir Suriye'yi destekleyen eski tutumunu sürdürmemesi ve İran'ı odak noktası olarak yansıtması, söz konusu enerji ticaretinde rejimin elini kuvvetlendiren bir etmen olarak ön plana çıkmıştır.

Esad rejimini, YPG/PKK ile işbirliğine iten diğer bir etmen Türkiye karşıtlığı olmuştur. Bu noktada rejim ve SDG'nin siyasi kolu Demokratik Suriye Meclisi (DSM) arasında bazı görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde sınır kapılarının kontrolünü rejime devretme ve YPG/PKK'ya özerklik verilmesi üzerine pazarlık yapılmıştır. Bu pazarlığın bir kısmı YPG kaynaklı haber ajansları tarafından basına sunulmuş ve YPG'nin rejimden beklentileri 12 maddelik talep ve çözüm planı şeklinde paylaşılmıştır.

Özellikle ABD'nin Fırat'ın doğusundan çekilme kararı aldığı dönemde, rejim ile YPG/PKK'nın ilişkileri siyasi işbirliği anlamında zirveye ulaşmıştır. ABD'den sonra bölgede ortaya çıkacak boşluğu

Türkiye'nin dolduracağı endişesi rejim ve YPG/PKK'yı birbirine yakınlaştıran ana etmen olmuştur. Suriye'deki iç savaşı yakından takip eden kuruluşlardan biri olan İngiltere merkezli Suriye İnsan Hakları Gözlemevi'ne (SOHR) göre, Aralık 2018'de YPG/PKK'nın ve Esad rejiminin üst düzey yetkilileri Kamışlı'da bir görüşme düzenlemiş ve Türkiye'nin Fırat'ın doğusuna düzenleme ihtimali olan askeri operasyonu değerlendirmiştir. Görüşmeden kısa süre sonra YPG Sözcüsü Cihan Şeyh Ahmed, Suriye rejimi ile "baba-evlat" gibi olduklarını ve "Türkiye'nin yolunu kapatmak için Şam ile işbirliği yaptıklarını" belirtmiştir. Eş zamanlı olarak rejimin bünyesindeki kaynaklardan görüşmeye ilişkin bir açıklama yapılmış, "diyalogun artırılması" ve "mevcut sorunların

kendi aralarında çözülmesi gerektiği" dile getirilmiştir.

“
2018'de Suriye rejimi ve YPG/PKK arasında gelişen yakın ilişkilerin, aradan geçen yaklaşık bir yılın sonunda bozulduğuna ilişkin belirtiler görülmeye başlanmıştır. Bunun en büyük nedeni, rejimin YPG/PKK'nın özerklik istemine karşı net bir tavır takınarak Suriye'nin toprak bütünlüğünü vurgulaması olmuştur.

2018'de Suriye rejimi ve YPG/PKK arasında gelişen yakın ilişkilerin, aradan geçen yaklaşık bir yılın sonunda bozulduğuna ilişkin belir-

tiler görülmeye başlanmıştır. Bunun en büyük nedeni, rejimin YPG/PKK'nın özerklik istemine karşı net bir tavır takınarak Suriye'nin toprak bütünlüğünü vurgulaması olmuştur. Esad rejiminin Savunma Bakanı Ali Abdullah Eyüp, Mart 2019'da Şam'da yaptığı açıklamada ABD'nin elinde kalan tek kartın SDG olduğunu ve bu sorunun ulusal uzlaşısı veya askeri müdahaleyle çözülebileceğini belirtmiştir. Eyüp'ün açıklamaları, rejimin YPG/PKK'nın devletleşme sürecine girmek için talep ettiği özerkliği tanımaya yanaşmadığını açıkça göstermektedir. Bu açıklamanın üzerine, rejim ile örgüt arasında maddi zorunluluklardan kaynaklı işbirliğinin çözülme noktasına ulaştığı anlaşılmaktadır. Rejim ile YPG/PKK arasındaki gerginlik bu tarihten sonra artmıştır.

“
Rejim ve YPG/PKK arasındaki işbirliği birtakım ortak çıkarlar ve zorunluluklar ekseninde oluşmuştur ve temelinde enerji işbirliği ve Türkiye karşıtlığı bulunmaktadır. Fakat bu işbirliğinin iki taraf arasında sürdürülebilmesinde önemi olan sınır kapılarının kontrolü ve özerklik konularında başlatılan diyalog bir noktada çıkmaza girmiştir. Suriye'nin toprak bütünlüğü noktasında rejimin gösterdiği kesin tavır YPG/PKK'nın en temel talepleriyle çatışmıştır.
”

17 Eylül 2019'da Ankara'da düzenlenen Astana toplantısından sadece bir gün önce Suriye rejimi BM Genel Sekreteri'ne mektup göndermiştir. Mektupta YPG/PKK'nın çatı örgütü niteliğindeki SDG'den ilk kez terör örgütü olarak söz etmiş ve bu örgütün Suriye halkının insan haklarını ihlal ettiğini öne sürmüştür. Mektuptaki ifadelerin, YPG/PKK kanadına büyük bir etkisi olmuş, rejimle PYD/PKK arasındaki bağların kopma noktasına geldiğini göstermiştir. Bu gerginlik yalnızca sözlü olarak kalmamış, sahaya taşınmıştır. Özellikle Deyr ez-Zor'daki Salihye ilçesinde başlayan protestolar sonucunda rejim ve YPG/PKK buradaki askeri varlığını güçlendirme yoluna gitmiştir. Deyr ez-Zor'un batısında rejimin ve İran milislerinin varlığına karşı bölgenin doğusunu elinde bulunduran YPG/PKK, cephe hattına 1,500 militan sevk ederek herhangi bir sıcak çatışmaya karşı teyakkuz durumuna geçmiştir. Tüm gelişmeler iki taraf

arasında daha büyük bir gerginliğin ve belki sıcak çatışmanın yaşana-bileceğini açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Rejim ve YPG/PKK arasındaki işbirliği birtakım ortak çıkarlar ve zorunluluklar ekseninde oluşmuştur ve temelinde enerji işbirliği ve Türkiye karşıtlığı bulunmaktadır. Fakat bu işbirliğinin iki taraf arasında sürdürülebilmesinde önemi olan sınır kapılarının kontrolü ve özerklik konularında başlatılan diyalog bir noktada çıkmaza girmiştir. Suriye'nin toprak bütünlüğü noktasında rejimin gösterdiği kesin tavır YPG/PKK'nın en temel talepleriyle çatışmıştır. Bu nedenle işbirliği tam tersi yöne evirilerek iki taraf arasında sıcak çatışmaya varabilecek bir gerginliğe dönüşmüştür. 9 Ekim 2019'da başlayan Barış Pınarı Harekati'nı fırsat bilen Rusya ve rejim YPG/PKK'nın ana omurgasını oluşturduğu SDG'ye birleşme teklifi yapmıştır. Kendi yapısını korumak isteyen SDG, rejimin bu teklifine olumsuz yanıt vererek birleşmeye yanaşmamıştır. Bu anlaşmazlığın bir yansıması olarak rejim askerleri Barış Pınarı Harekti bölgesi yakınındaki Tel Temir'den çekilerek SDG'yi yalnız bırakmıştır. Dolayısıyla, Rusya ve rejimin birleşme yönündeki girişimleri yine sonuçsuz kalmıştır. Sürecin çıkmaza sürüklendiği ve işbirliğinin karşılıklı anlayış içinde sürdürülemediği noktada rejim, YPG/PKK'ya yönelik tutumunu değiştirerek Savunma Bakanı Eyüp'ün de işaret ettiği gibi YPG/PKK'ya karşı yeni bir cephe açarak mevcut soruna askeri çözüm bulma seçeneğini masada bulundurmaktadır. ■